

Związki informacji, energii i materii – refleksje informatologa

Od końca 19. wieku można zaobserwować postępującą autonomię i coraz intensywniejszą obecność procesów informacyjnych w różnych sferach rzeczywistości. Informacja stanowi pomocnicze narzędzie opisu i wyjaśniania w fizyce cząstek elementarnych, termodynamice, biologii molekularnej i komórkowej, ekonomii (proces „utowarowienia” informacji) czy kosmologii (dyskusja o początku). W nauce o mediach i komunikacji informacja jest natomiast narzędziem opisu i podstawowym przedmiotem badań. Jednocześnie po raz pierwszy w dziejach myśli ludzkiej pojawiają się w 20. wieku liczne ujęcia infosfery jako globalnego

i względnie autonomicznego systemu. Można przywołać tutaj pojęcia *noosfery* Władimira I. Wiernadskiego, *semiosfery* Juria Lotmana, *World Brain* (kolektywna inteligencja i pochodne) Herberta G. Wellsa, „trzeciego świata” w ontologii Karla Poppera czy wreszcie usytuowane na pograniczu wielu nauk wyobrażenia rzekomo wyłaniającej się globalnej inteligencji sieciowej.

W referacie staram się podjąć stosunkowo trudny temat ontycznego statusu informacji, próbuję także wskazać możliwe związki informacji z takimi postaciami bytu, jak materia i energia. Jednym z moich celów jest demarkacja obszarów (twierdzeń), co do których panuje zgoda bądź istnieją silne argumenty, przemawiające za taką zgodą, oraz tych, które mają status pytań otwartych i dyskusyjnych. Omawiając te zagadnienia, podejmuję kwestie wirtualizacji wrażeń sensorycznych, emergencji (submergencji) informacji oraz samoorganizacji systemów, ujmowanej w związku z zawartą w nich bądź wytwarzaną przez nie informacją.

Chciałbym dodać, że do podjęcia problemu relacji materii, energii i informacji zainspirowała mnie wypowiedź Witolda Marciszewskiego, który zauważył, iż: „Świat maszyn jest odbiciem trzech sfer rzeczywistości we współczesnym obrazie świata. W obrazie antycznym były cztery elementy: ziemia, woda, ogień i powietrze; wszystkie one były odmianami materii, istnienia innych sfer nawet się nie domyślano. Z czasem jednak odsłaniały się kolejno przez ludzkim umysłem nowe dziedziny dzięki pojawianiu się nowych rodzajów maszyn. Są tymi dziedzinami: materia, energia i informacja.” (Witold Marciszewski, *Sztuczna inteligencja*. Kraków: Znak, 1998) Uznałem, że głos informatologa i komunikologa może wnieść nowe wątki lub inspiracje do dyskusji na ten temat.